

Masterclass conferentie
Voorkomen is beter dan
genezen

Lessen uit onderzoek naar burgerinitiatieven

Frits Sieswerda &
Dirk Postma

Burgerinitiatieven rondom vluchtelingen

Wat zou jij als sociale professional doen?

Vier strategieën:

1. monitoren
2. initiatief nemen en informeren
3. samenwerken, co-cocreatie en faciliteren
4. niet in actie komen, present zijn

inhoud

1. Wat zijn burgerinitiatieven?
2. Waarom nemen burgers initiatief?
3. Welke soorten burgerinitiatieven kunnen we onderscheiden?
4. Wat weten we over de impact van burgerinitiatieven?
5. Wat kunnen professionals voor burgerinitiatieven betekenen?

Wat zijn burgerinitiatieven?

Onder burgerinitiatieven verstaan we initiatieven van individuele burgers of groepjes burgers die zich inzetten om een bijdrage te leveren aan de (lokale) samenleving. Dat kan te maken hebben met individuele ondersteuning van medeburgers, de leefbaarheid van de buurt of de sociale cohesie. Het initiatief kan betrekking hebben op anderen maar ook wel op de initiatiefnemers zelf.

(Movisie, 2015)

Een brede waaier aan verschijningsvormen:

- Bewoners leggen op braakliggende grond een buurttuin aan;
- Burgers nemen het beheer van een openluchtwembad over;
- Ouders ontwikkelen een maatjesproject voor kinderen met een beperking
- Burgers voeren campagne om de komst van asielzoekers tegen te houden.

Onderscheidende kenmerken van 'burgerinitiatieven' volgens huidige discours:

1. Initiatief, eigenaarschap en regie blijft bij burgers;
2. Een zekere mate van onafhankelijkheid tegenover markt en overheid;
3. Gericht op een collectief vraagstuk;
4. Een informeel karakter.

Waarom nemen burgers initiatief?

De aanleidingen voor burgers om initiatief te nemen:

- maatschappelijke gebeurtenis (35%)
- ervaring van derden (28%)
- eigen ervaring (34%)

Doelstellingen van burgerinitiatieven liggen op vele terreinen:

- solidariteit (36%)
- leefbaarheid (24%)
- ontplooiing (16%)
- sportiviteit (8%)
- natuur (7%)
- multiculturaliteit (7%)

(Hurenkamp & Rooduijn, 2014)

Hoe kunnen we burgerinitiatieven onderscheiden?

bonding / bridging	veel extern contact (verweven)	weinig extern contact (zwevend)
veel intern contact (hecht)	federatieve initiatieven	coöperatieve initiatieven
weinig intern contact (los)	netwerkende initiatieven	lichte initiatieven

Bron: *Wat burgers bezielt* (Hurenkamp & Rooduijn, 2006)

Hoe kunnen we burgerinitiatieven onderscheiden?

wederkerigheid / verbondenheid	grote wederkerigheid	kleine wederkerigheid
sterke banden	met bekenden voor elkaar	met bekenden voor anderen
zwakke banden	met onbekenden voor elkaar	met onbekenden voor anderen

Bron: *Sociaal doe-het-zelven* (Hilhorst & Van der Lans, 2014)¹¹

Wat weten we uit onderzoek over de impact?

Burgerinitiatieven dragen eerder bij aan de sociale kwaliteit van een buurt, wijk of dorp wanneer:

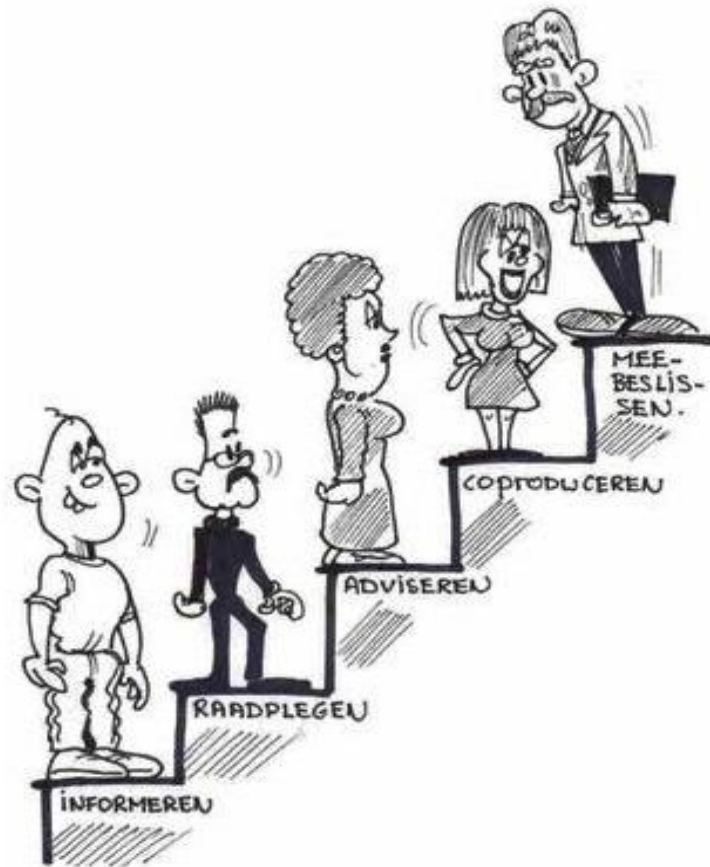
1. Het initiatief gericht is op datgene wat initiatiefnemers met elkaar delen: een gedeelde plek, een gedeelde zorg of ambitie;
2. Er een afweging plaatsvindt tussen de doelen die de initiatiefnemers nastreven en de hulpbronnen waarover zij beschikken;

3. In de initiatiefgroep meerdere bewonersgroepen vertegenwoordigd zijn die open blijven staan voor nieuwe deelnemers;
4. Het initiatief ingebed is in een netwerk van initiatieven en er een sociale infrastructuur van ontmoetingsplekken en media aanwezig is;
5. De overheid en professionals het initiatief erkennen en ondersteunen maar de regie consequent bij de initiatiefnemers laten.

Welke rol vervullen sociale professionals?

- Een grote, vaak minder zichtbare rol: achter bejubelde burgerinitiatieven gaat verborgen professionele inzet en infrastructuur schuil (vgl Uitermark)
- Sociale professionals ondersteunen burgerinitiatieven door te activeren, arrangeren, faciliteren, coachen en verbinden (vgl. Spierts);
- Sociale professionals krijgen van overheden en opdrachtgevers vaak de opdracht om er voor te zorgen dat burgerinitiatieven zich verder kunnen ontwikkelen, open en inclusief van aard blijven, zich met elkaar verbinden en bijdragen aan gedeelde wijkdoelen (Hilhorst & Van der Lans)

De oude participatieladder van Arnstein (1969)

Participatiegraden (Jager-Vreugdenhil, 2011)

8. **Self-management** = interactie met stakeholders in leerprocessen

7. **Partnership** = gelijken, samenwerking gezamenlijk doel

6. **Risk-sharing** = aandacht risico's en delen verantwoordelijkheid

5. **Decision-making** = samen besluiten

4. **Consensus-building** = interactie

3. **Consultation** = stakeholders, advies

2. **Information** = stakeholders, ééNZijdig

1. **Manipulation** = beïnvloeding

**Wat kunnen sociale professionals voor
burgerinitiatieven betekenen?**

Wat nemen we mee?